

784

~~1035~~
1035

633.

1852.

Maa : rahwa

~~1035.~~

Kasuline Kalender

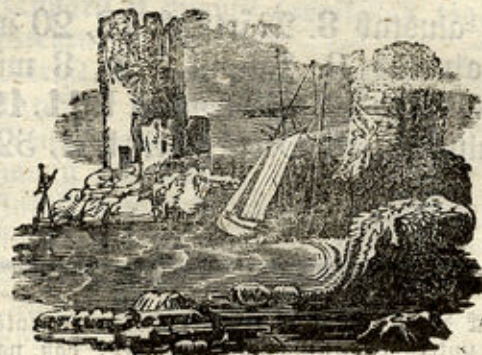
623.

ehf

Täht-raamat,

1852

aasta peale pärast meie Jõhanda Jeesuse Kristuse sündimist.
Sel aastal on 366 päeva.

Tartus

H. Laakmanni kirjadega trükitud.

Märkide seletamine.

● Noor: kuu.	● Esimene weerand.
● Täis: kuu.	● Viimne weerand.
P. püha.	p. pärast ehk pääw.
om. ommikul.	õht. õhtul.
e. l. enne lõunat.	p. l. pärast lõunat.
ts. tõuseb.	lh. läheb alla.
m. ja ' minut.	f. kel, ja t. tund.

Pääwa- ja kuu-warjutamised.

Sel aastal warjutakse päike kolm kord ja kuu kaks kord; aga meie maal ei ole need warjutamised mitte nähtawal.

Kaasta jägude muudmised.

- 1) Kewade alustab 8. Märtsil k. 12, 20 min. lõunat.
- 2) Suvi alustab 9. Juunil k. 9, 8 min. om.
- 3) Sügise alustab 10. Septembril k. 11, 19 min. õht.
- 4) Talw alustab 9. Deetsembril k. 4, 52 min. om.

Der Druck dieses nur in den Cfsce-Gouvernements abzugehenden Kalenders ist unter der Bedingung gestattet, daß nach Vollendung desselben die vorchriftsmäßige Anzahl von Exemplaren an die Dorpat'sche abgetheilte Censur eingesandt werde.

Dorpat, den 22. Septbr. 1851.

Abgetheilte Censur in Dorpat:
J. de la Croix

Sündinud asjade aea = arv.

Maa: ilma loomisest arwatakse . . .	5801 aast.
Kristuse sündimisest . . .	1852 —
Tallinna ehitamisest . . .	633 —
Tarto ehitamisest . . .	822 —
Raamato: trükimise üleswõtmisest . . .	412 —
Luteruse usu õpet. parand. üleswõtmisest . . .	335 —
Peeterburgi linna ehitamisest . . .	149 —
Wene:riigi walitsuse alustusest meie Maal . . .	142 —
Suure kooli alustusest Tartus . . .	50 —
Rõuge: panemise akatusest . . .	49 —
Prantsuse Wene: maale tulemisest ja Moskwa linna põlemisest . . .	40 —
Meie Keisri Herra Nikolai I. walit: fuse akatusest . . .	27 —

Sel aastal näitab tunnipaß.

1. Januaril 9 minutit tunnikellast tagasi.
1. Weebruari 15 min. —
1. Märtsil 10 minutit —
1. Aprillil 1 minuti —
1. Mail 4 minutit tunnikellast ette.
1. Juunil tunnikellaga ühte.
1. Juulil 5 minutit tunnikellast tagasi.
1. Augustil 5 minutit —
1. Septembril 4 minutit tunnikellast ette.
1. Oktobril 14 minutit —
1. Novembril 15 min. —
1. Deetsembril 5 min. —

Kaks riisistest (**) näbali pääwa arwo: numri ees tähendawad, et on kiriko: ehk kroono: püha, mis kirikus pühitsetakse; üks ainus (*) tähendab, et on mälestuse p., mis kirikus ei pühitseta, aga mil kohut ja kooli ei peeta.

Aasta algmine.

Set kuul on

Januar.

Weel aea rüpes magavad
Meil selle aasta pääwad;
Kas paljo neist, kes algavad:
Kaa aasta lõpu nääwad?

Nädalad ja nädala pääwad.	Nimed.	Kuu ja ilma muudmised.
------------------------------	--------	---------------------------

Kristuse ümberleikamisest. Luuk. 2, 21.

**1 Teisip.	Neäri : pääw	Paras külm.
2 Restnäd.	Nabel, Set	☾ 3, 5' om.
3 Neljap.	Genof	
4 Reede	Metusala	Annab lund.
5 Laupääw	Siimeon	

Kolmest targast hommiko maalt. Mat. 2, 1-12.

**6 Pühap.	3 Kuninga p.	
7 Esmasp.	Melkior	Range külm.
8 Teisip.	Errart	
9 Restnäd.	Kaspar	☉ 9, 14' om.
10 Neljap.	Paawli pääw.	
11 Reede	Higinus	Selle järel
12 Laup.	Rein	

1. Pühap. p. 3 Kuning. p. — 12 aastane Jeesus templitis. Luuk. 2, 41-52.

13 Pühap.	Hilarius	tuisosed ja
14 Esmasp.	Robert	
15 Teisip.	Weeliks	niisked ilmad.

31 pääwa.

Neäri = kuu.

16 Restnäd.	Gerdman	
17 Neljap.	Tõnise pääw.	☾ 12, 20' lõun.
18 Reede	Gerwaim	
19 Laup.	Saara	Dehme

2. Püh. p. 3 Kuning. p. — Pulmad Kaana linnas. Joann. 2, 1-11.

20 Pühap.	Waab. Sebast.	ilm.
21 Esmasp.	Agnet	
22 Teisip.	Wintsent	Selge
23 Restnäd.	Emerentsia	
24 Neljap.	Timoteus	☉ 8, 40' õht.
25 Reede	Paawli ümb.	taewas
26 Laup.	Hans	

3. Püh. p. 3 Kuning. p. — Eõõtegiad wiinamäel. Mat. 20, 1-16.

27 Pühap.	Kristostomus	
28 Esmasp.	Kaarel	ja fange külm.
29 Teisip.	Saamuel	
30 Restnäd.	Ludowika	
31 Neljap.	Polikarpus	☉ 11, 49' om.

1. Januaril tõuseb päike k. 8, 43 m., läheb alla k. 3, 37 m.

11	—	—	—	8, 25	—	—	—	3, 59
21	—	—	—	8, 8	—	—	—	4, 28

Tõsta üles' märijad ilmad,
Mis sul närisis: ära nää!
Taewa külles ilg'wad ilmad,
Kõigest nääd sa armo kää.

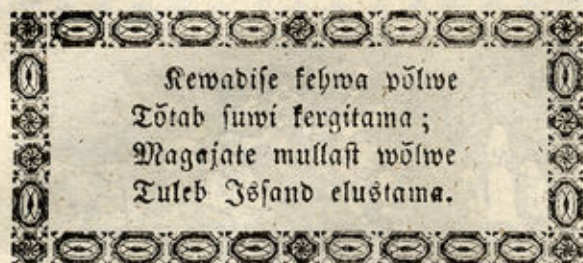
Nädalad ja nädala pääwad.	Nimed.	Kuu ja ilma muudmised.
1 Reede	Brigita	Luisfo.
*2 Laup.	Küünla pääw	
8. p. e. Krist. ülest. p. Kütvajast. Luul. 8, 4—15.		
3 Pühap.	Hanna	Etlikud ilmad.
4 Esmasp.	Beronika	
5 Teisp.	Ugata	Tormised
6 Keisnäd.	Peerent	ilmad
7 Neljap.	Rikart	
8 Reede	Saalomoni	☉ 2, 41' om.
9 Laup.	Apollonia	

7. p. e. Krist. ülest. p. Kristuse kannatamisest. Luul. 18, 31—43		
10 Pühap.	Paulina	ja pohja
11 Esmasp.	Karolina	
12 Teisp.	Wastla pääw.	tuuled.
13 Keisnäd.	Euha pääw.	
14 Neljap.	Walentin	
15 Reede	Siisrael	Udune ilm

*16 Laup.	Juliana	☉ 7, 18' om.
1. Pühap. paastus. Kristust kiusatakse. Mat. 4, 1—11.		
17 Pühap.	Konstantia	ja fulla.
18 Esmasp.	Konfordia	
19 Teisp.	Eujana	Külmaad pahhad
**20 Keisnäd.	Walwe pääw.	(1. Kwatember.)
21 Neljap.	Ello	
22 Reede	Peetri pääw.	
23 Laup.	Johst	☉ 7, 47' om.

2. Pühap. paastus. Kananea-maa naene. Mat. 15, 21—28.		
24 Pühap.	Madise pääw.	ilmad.
25 Esmasp.	Wiktor	Luisfo.
26 Teisp.	Nestor	
27 Keisnäd.	Klaudius	Külmi lähäd
28 Neljap.	Justus	suuremaks.
29 Reede	Romanus	☉ 10, 16' dht.

1. Vebruaril tõuseb päike k. 7, 42 m., lähed alla k. 4, 50 m.
 11. — — — — 7, 16 — — — 5, 13 —
 21. — — — — 6, 48 — — — 5, 37 —

Nädalad ja nädala pööwad.	Nimed.	Kuu ja ilma muudmised.
1 Laup.	Albinus	Külm annab

3. p. paastus. Kristus ajab kurja waimo wälja. Luuk. 11, 14—28.

2 Pühap.	Lowisa	järel.
3 Esmasp.	Kunigunda	
4 Teisp.	Konstantin	Müisutab lund
5 Keisnäd.	Nurora	
6 Neljap.	Gotwrid	ja tuisko.
7 Reede	Summo	
8 Laup.	Perpetua	☉ 8, 29' õht.

4. p. paastus. Kristus sööb 5000 meest. Joann. 6, 1—15.

9 Pühap.	Prudentius	
10 Esmasp.	Mikeus	Sula ilm.
11 Teisp.	Nadrian	
12 Keisnäd.	Gregor	Pääwal hea ja
13 Neljap.	Ernst	pehme ilm,
14 Reede	Matilde	
15 Laup.	Luugus	

5. p. paastus.	Jeesust wistatakse kiwibega.	Joann. 8, 46—59.
16 Pühap.	Gaabriel	☉ 10, 37' õht.
17 Esmasp.	Truuta	
18 Teisp.	Patritsius	öösel külm ja
19 Keisnäd.	Joosep	
20 Neljap.	Ruubert	udune.
21 Reede	Beenedikt	
22 Laup.	Rahwael	

6. p. paastus. —	Kristuse sisesõitmisest.	Mat. 21, 1—9.
23 Pühap.	Palmi puude püha	☉ 4, 10' õht.
24 Esmasp.	Rafimir	
*25 Teisp.	Paasto Maarja p.	Selge taewas.
26 Keisnäd.	Manuel	
**27 Neljap.	Suur Neljap.	Head soojad
**28 Reede	Suur Reede	
*29 Laup.	Wilipina	pööwad.

Eihawete püha. —	Kristuse ülestõusmisest.	Mark. 16, 1—8.
**30 Pühap.	1. Eihawete p.	☉ 10, 46' om.
**31 Esmasp.	2. Eihawete p.	

1. Märtsil tõuseb päike k. 6, 24 m., lähed alla k. 5, 59 m.
11. — — — — 5, 53 — — — — 6, 21 —
21. — — — — 5, 56 — — — — 6, 44 —

Eht kül sulle nägemata,
Tuleb õn ja lewade,
Wiletsusest kogemata
Peiad sina õnne tee.

Nädalad ja nädala pääwad.	Nimed.	Kuu ja ilma mündmised.
*1 Teisip.	B. Pihawete P.	
*2 Keisnäd.	Teodostia	Pehmed
*3 Neljap.	Werdinand	
*4 Reede	Ambrosius	ilmad.
*5 Laup.	Matsum	

1. p. p. ülest. p. — Kinnipandud uksest. Joann. 20, 19—31.		
6 Pühap.	Kölestin	Külma,
7 Esmasp.	Naron	● 1, 32' p. l.
8 Teisip.	Piborius	
9 Keisnäd.	Doogislaus	lume ja
10 Neljap.	Escliet	
11 Reede	Herman	rahega.
12 Laup.	Juulius	

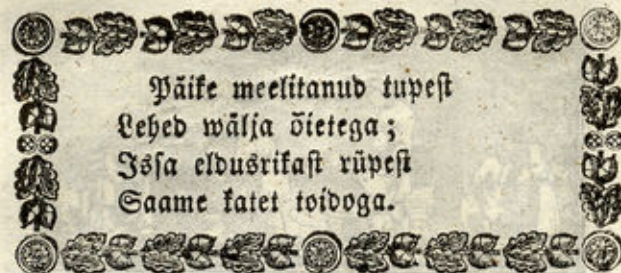
2. p. p. ülest. p. — Hea karjane. Joann. 10, 12—16.		
13 Pühap.	Iustinus	Gitlikud ilmad.
14 Esmasp.	Piburtius	
15 Teisip.	Obadias	● 9, 50' om.

16 Keisnäd.	Karissus		S. külmad,
**17 Neljap.	Ruudolhw	Trooni pär.	
18 Reede	Valerian	sünd. p.	pääwal
19 Laup.	Tiimon		
3. p. p. ülest. p. — Üürise aea pärast. Joann. 16, 16—23.			
20 Pühap.	Juulius		tuulne ja
**21 Esmasp.	Adolarus	Reiserina nime p.	● 12, 10' om.
22 Teisip.	Kaajus		
23 Keisnäd.	Jüri pääw		sant ilm.
24 Neljap.	Albert		
25 Reede	Markuse p.		
26 Laup.	Esclias		Selle järel

4. p. p. ülest. p. — Kristuse ärastumise p. Joann. 16, 5—13.			
27	Pühap.	Anastasi	8. kätt n.
28	Esmasp.	Teresia	
29	Teisip.	Raimund	
30	Keisnäd.	Erastus	
			soojad pääwad.
			☉ 1, 10' om.

1. Aprillil tõuseb päike t. 4, 54 m., läheb alla t. 7, 9 m.	
11. — — — — 4, 28 — — — — 7, 31 —	
21. — — — — 4, 2 — — — — 7, 52 —	

Nädalad ja nädala pääwad.	Nimed.	Kuu ja ilma muudmised.
1 Neljap.	Wolbri pääw	8. kuu n. Selge taewas annab
2 Reede	Siigismund	
3 Laup.	† leidmise p.	
5. p. p. ülest. p. — Sigest palumiseft. Joann. 16, 23—30.		
4 Pühap.	Lorentina	7. kuu nädal. soojad ilmad.
5 Esmasp.	Kotard	
6 Teisip.	Diitrik	
7 Keisnäd.	Setta	5, 2' om.
*8 Neljap.	Taewa minem.	
*9 Reede	Rigula pääw	
10 Laup.	Kordian	6. kuu n. soojad pääwad.
11 Pühap.	Pankratsius	
12 Esmasp.	Neero	
13 Teisip.	Serwatsius	5, 25' õht.
14 Keisnäd.	Kristjan	
15 Neljap.	Sohwia	

16 Reede	Peregrinus		Pilwine
17 Laup.	Nifander		
Neli Pühi. — Pühast Waimust. Joann. 14, 23—31.			
**18 Pühap.	Neli Pühi	5. kuu nädal.	taewas. ☉ 8, 13' om. (2. Kwatember.) Wihma ja tuult.
**19 Esmasp.	Teine Püha		
20 Teisip.	Wilemon		
21 Keßnäd.	Triino		
22 Neljap.	Emilia		
23 Reede	Leontine		
24 Laup.	Ester		
Kolmaino Jumala P. — Jeesus ja Nikodemus. Joann. 3, 1—15.			
25 Pühap.	Urbani pääw	4. kuu nädal.	Eitlikud ☉ 5, 2' õht. ja soojad ilmad.
26 Esmasp.	Eduard		
27 Teisip.	Luudolhw		
28 Keßnäd.	Willem		
29 Neljap.	Maksimilian		
30 Reede	Wifand		
31 Laup.	Alide		

1. Mail tõuseb päike t. 3, 39 m., läheb alla t. 8, 14 m.
11. — — — — — 3, 28 — — — — — 8, 35 —
21. — — — — — 3, 4 — — — — — 8, 52 —

Et si kül kena lille puna
Kewadega närtsi läab:
Kenam koidos, eha-puna
Sta taewa sõrwa jääb.

Nädalad ja nädala pääwad.	Nimed.	Kuu ja ilma muudmised.
1. p. p. 3. a. 3. p. — Riikas mees ja Saatsjarus. Kuul. 16, 17—31.		
1 Pühap.	Wiigand	Soojad pääwad toowad ☉ 6, 34' õht. müristamist,
2 Esmasp.	Emma	
3 Teisip.	Liiso	
4 Keisnäd.	Wridrika	
5 Neljap.	Poniwatfius	
6 Reede.	Artus	
7 Laup.	Lutretsia	
2. p. p. 3. a. 3. p. — Suurest õhto söomaaajast. Kuul. 14, 16—24.		
8 Pühap.	Medardus	rahe ja wihmaga. Head ☉ 10 34' õht. wiljalised
9 Esmasp.	Bertram	
10 Teisip.	Blawius	
11 Keisnäd.	Barnabas	
12 Neljap.	Tino	
13 Reede	Tobias	
14 Laup.	Tetlohtw	
3. p. p. 3. a. 3. p. — Kradunus lambast. Kuul. 15, 1—10.		
15 Pühap.	Wiido	

16 Esmasp.	Justina	1. kuu nädal. ilmad. Wäga 5, 15' õht. soojad pääwad.
17 Teisip.	Nikander	
18 Keisnäd.	Homer	
19 Neljap.	Kert	
20 Reede	Wlorian	
21 Laup.	Nahel	

4. p. p. 3. a. 3. p. — Olge armolised. Kuul. 6, 36—42.		
22 Pühap.	Liit	Pilmwine taewas. Wihma ja tuult. 9, 53' om.
23 Esmasp.	Basilius	
**24 Teisip.	Jaani pääw	
**25 Keisnäd.	Wio Keisri h. sünd. p.	
26 Neljap.	Jeremias	
27 Reede	7 magajade pääw.	
28 Laup.	Joosua	

5. p. p. 3. a. 3. p. — Rohkest kala-saagist. Kuul. 5, 1—11.		
*29 Pühap.	Peetri Paawli. pääw	Head soojad ilmad.
30 Esmasp.	Lufina	

1.	Juunil tõuseb päike k.	2, 56 m.,	lähed	alla k.	9, 3 m.
11.	—	—	—	—	—
21.	—	—	—	—	—

Mis siin põrmolikus põlves
Surmasängi wariseb :
Sellest Issa käsi külves
Teise elo seemet teeb.

Nädalad ja nädala pääwad.	Nimed.	Kuu ja ilma muudmised.
1 Teisip.	Leobald	Wäga soojad
2 Kesk-näd.	Eina Maar. p.	
3 Neljap.	Kornelius	pääwad
4 Reede	Ulrik	
5 Laup.	Anselm	☉ 6, 2' em.
6. p. p. 3. a. J. p. — Wariseride õigusest. Mat. 5, 20—26.		
6 Pühap.	Norbertus	
7 Esmasp.	Demetrius	ja palju
8 Teisip.	Kilian	
9 Kesk-näd.	Annika	müristamised
10 Neljap.	7 wennaste pääw	suure
11 Reede	Nadelheide	
12 Laup.	Hindrik	☉ 2, 48' om.
7. p. p. 3. a. J. p. — 4000 mehe söötmisest. Mark. 8, 1—9.		
13 Pühap.	Mareti vääw	wihma saoga.
14 Esmasp.	Ponawent	
15 Teisip.	Apostl. lahjum.	Selged ja
16 Kesk-näd.	Hermine	

17 Neljap.	Aleksi	diete palawad
18 Reede	Rosina	
19 Laup.	Haraldus	☉ 3, 58' om.
8. p. p. 3. a. J. p. — Wale-prophetidest. Mat. 7, 15—23.		
20 Pühap.	Elias	pääwad.
21 Esmasp.	Taanial	
22 Teisip.	Maaria Magd. p.	Reid weikesed
23 Kesk-näd.	Dskar	
24 Neljap.	Kristina	tuuled
25 Reede	Jakobi pääw	
26 Laup.	Anna	

9. p. p. 3. a. J. p. — ülekohtusest majapidajast. Luul. 16, 1—9.		
27 Pühap.	Marta	☉ 3, 13' om.
28 Esmasp.	Pantalon	
29 Teisip.	Olewi pääw	wähendawad.
30 Kesk-näd.	Rosalie	
31 Neljap.	Kristwrid	

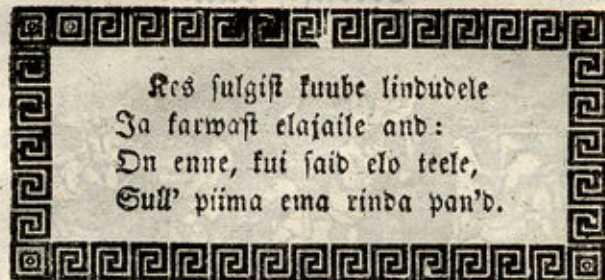
1. Juulil tõusib päike k. 3, 16 m., läheb alla k. 8, 52 m.			
11. — — — — — 3, 35 — — — — — 8, 36 —			
21. — — — — — 3, 56 — — — — — 8, 15 —			

Kui sin inge põllo kosuks
Pääwas külwad iwasese:
Kül sest rohket wilja wõsaks
Teise elo leikusele.

Nädalad ja nädala pääwad.	Nimed.	Kuu ja ilma muudmised.
1 Reede	Peetri wang. ol.	Kenad
2 Laup.	Hannibal	
10. p. p. 3. a. J. p. — Jerusalema ärariskmised. Euk. 19, 41—48.		
3 Pühap.	August	☉ 3, 45' õht.
4 Esmasp.	Tominius	
5 Teisp.	Dswald	
*6 Kesknäd.	Krist. äraselet. p.	soojad pääwad.
7 Neljap.	Tõno	
8 Reede	Kotlip	
9 Laup.	Romanus	
11. p. p. 3. a. J. p. — Wariserist ja tõnerist. Euk. 18, 9—14.		
10 Pühap.	Laurissa p.	☉ 7, 48' om.
11 Esmasp.	Diga	
12 Teisp.	Klaara	Waga ja ilus.
13 Kesknäd.	Made	
14 Neljap.	Eusebius	
*15 Reede	Ruki Maar. p.	Ilm eitleb.
16 Laup.	Tisat	

12. p. p. 3. a. J. p. — Kurdist ja keeletumast. Mark. 7, 31—37.		
17 Pühap.	Henning	☉ 4, 53' õht.
18 Esmasp.	Helena	Tuulne.
19 Teisp.	Seebald	
20 Kesknäd.	Pernart	Annab wihma.
21 Neljap.	Rut	
**22 Reede	Wilibert	Reisri h.
23 Laup.	Sakarias	froon. p.
13. p. p. 3. a. J. p. — Preester ja Samaria-mees. Luuk. 10, 23—37.		
24 Pühap.	Pärtli pääw	☉ 8, 21' õht.
25 Esmasp.	Ludwik	Müristamised wihmaga
26 Teisp.	Natalie	
27 Kesknäd.	Separt	wähendamad
28 Neljap.	Augustine	
*29 Reede	Saani pea mah. p.	nime p.
**30 Laup.	Benjamin Trooni pär.	
14. p. p. 3. a. J. p. — Kümnest pidalitobisest. Luuk. 17, 11—19.		
31 Pühap.	Rebeka	sooja.
1. Augustil tõuseb väike t. 4, 19 m. lähed alla t. 7 49 m.		
11. — — — — —	4, 41 — — — — —	7, 22 —
21. — — — — —	5, 4 — — — — —	6, 55 —

Nädalad ja nädala pääwad.	Nimed.	Kuu ja ilma muudmised.
1 Esmasp.	Ekidius	● 12, 24' om.
2 Teisip.	Elisa	
3 Keßnäd.	Berta	
4 Neljap.	Neus	Ilm on
5 Reede	Natanael	
6 Laup.	Magnus	

15. p. p. 3. a. J. P. — Mammonast. Mat. 6, 24—34.		
7 Pühap.	Regina	● 3, 4' õht.
*8 Esmasp.	Maaria sündim. p.	
9 Teisip.	Pruuno	
10 Keßnäd.	Liina	wihmane ja
11 Neljap.	Kererd	
12 Reede	Siirus	
13 Laup.	Amatus	tuulne.

16. p. p. 3. a. J. P. — Raini-linna surnust. Luuk. 7, 11—17.		
*14 Pühap.	Risti ülend. p.	Siis
15 Esmasp.	Nikodemus	
16 Teisip.	Biina	

● 8, 12' om.

17 Keßnäd.	Josepina	tulewad kallid (3. Kwatember.)
18 Neljap.	Lõnts	
19 Reede	Lints	
20 Laup.	Jaana	fügised

17. p. p. 3. a. J. P. — Wee=tõbiseft. Luuk. 14, 1—11.		
21 Pühap.	Mateuse pääw	pääwad.
22 Esmasp.	Moorits	
23 Teisip.	Hoofea	
24 Keßnäd.	Joann. saamise p.	● 12, 23' lõun.
25 Neljap.	Kleowas	
*26 Reede	Joann. õpet. p.	
27 Laup.	Adolhw	õ. külma.

18. p. p. 3. a. J. P. — Suuremast käsust. Mat. 22, 34—46.		
28 Pühap.	Werner	Niisked ilmad.
29 Esmasp.	Mihkli pääw	
30 Teisip.	Hironimus	

1. Septembril tõuseb päike k. 5, 28 m., läheb alla k. 6, 23 m.
11. — — — — — 5, 49 — — — — — 6, 55 —
2. — — — — — 6, 11 — — — — — 5, 26 —

Aeg jõuab kiirest edasi,
Ei ole meilgi mahti;
Kes seisema jäi, läab tagasi,
On lamp, kus puudub tahti.

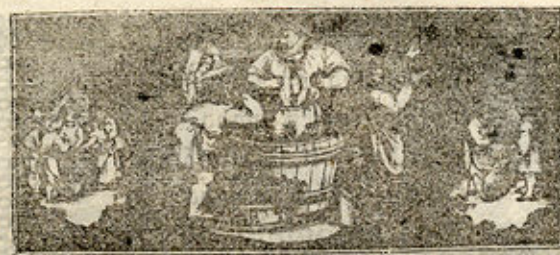
Nädalad ja nädala pääwad.	Nimed.	Kuu ja ilma muudmised.
*1 Reßnäd.	Maaria f. ja eesp.	☉ 9, 1' om.
2 Neljap.	Wolrad	
3 Reede	Tairus	Külmas
4 Laup.	Prants	

19. p. p. 3. a. J. p. — Alwatud inimesest. Mat. 9, 1—8.

**5 Pühap.	Leituse Pühha.	wihmased ilmad,
6 Esmasp.	Luisa	
7 Teisip.	Simson	
8 Reßnäd.	Saamuel	☉ 1, 42' om.
9 Neljap.	Pridrik	
10 Reede	Urwid, Mai	fange
11 Laup.	Purkart	

20. p. p. 3. a. J. p. — Pulma riidest. Mat. 22, 1—14.

12 Pühap.	Waltwriid	tuulega.
13 Esmasp.	Teresia	
14 Teisip.	Kai	Gitlik ilm.
15 Reßnäd.	Hedwig	

16 Neljap.	Leetla	☉ 1, 40' om.
17 Reede	Dolop	
18 Laup.	Luukase pääw	Wäga

21. p. p. 3. a. J. p. — Kuninga-mehe poeast. Joann. 4, 47—54.

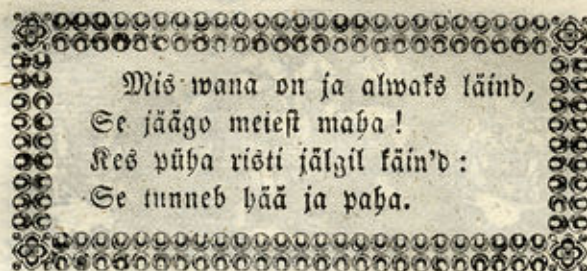
**19 Pühap.	Kiriko usu õpetuse parandamise	
20 Esmasp.	Welfias	jüleswõtm. p.
21 Teisip.	U-fel	tormised ja
*22 Reßnäd.	Kaasanip. Maariap.	pahad ilmad.
23 Neljap.	Sewerin	
24 Reede	Saalome	☉ 2, 27' om.
25 Laup.	Krispin	

22. p. p. 3. a. J. p. — Kawalast sulasest. Mat. 18, 23—35.

26 Pühap.	Umandus	Selge taewas
27 Esmasp.	Kapitolin	
28 Teisip.	Siimon Juudas	ja kül.
29 Reßnäd.	Hels	
30 Neljap.	Ufsalon	☉ 6, 27' õht.
31 Reede	Wolhwang	

1. Oktobri tõuseb päike t. 6, 34 m. läheb alla t. 4, 57 m.

11.	—	—	—	6, 56	—	—	—	4, 30	—
21.	—	—	—	7, 21	—	—	—	4, 5	—

Nädalad ja nädala pöörad.	Nimed.	Kuu ja ilma muudmised.
1 Laup.	Pühade pööra	Selge ja
23. p. p. 3. a. J. p. — Kohto rahast. Mat. 22, 15—22.		
2 Pühap.	Ingede pööra	külm ilm.
3 Esmasp.	Tütleman	
4 Teisip.	Oto	Tormised
5 Keisnäd.	Pota	
6 Neljap.	Leonard	☉ 4, 14' õht.
7 Reede	Enno	
8 Laup.	Wirts	ja niisked
24. p. p. 3. a. J. p. — Jäiri tütest. Mat. 9, 18—26.		
9 Pühap.	Teodor	ilmad.
10 Esmasp.	Martin Luter	
11 Teisip.	Martin piiskop	Süis tulleb
12 Keisnäd.	Joona	külma.
13 Neljap.	Eugen	
14 Reede	Widrik	☉ 8, 28' õht.
15 Laup.	Leopold	

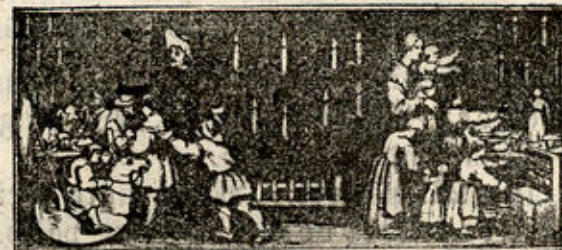

25. p. p. 3. a. J. p. — Kristuse tulemisest. Mat. 24, 15—28.		
16 Pühap.	Otomar	Pilwine
17 Esmasp.	Huugo	
18 Teisip.	Aleksander	taewaš.
19 Keisnäd.	Elisabet	
**20 Neljap.	Namos Keisri h. troonip.	Lund ja
*21 Reede	Maaria ohw. pööra	
22 Laup.	Kristina	☾ 2, 9' p. l.
26. p. p. 3. a. J. p. — Kümnest neitsist. Mat. 25, 1—13.		
**23 Pühap.	Surnute püha	külma.
24 Esmasp.	Joofias	
*25 Teisip.	Katrina pööra	Selge
26 Keisnäd.	Konrad	
27 Neljap.	Paabo	taewaš.
28 Reede	Künter	
29 Laup.	Swart	☉ 5, 19' om.

1. Kristuse tulem. p. — Kristuse sisseõitmisest. Mat. 21, 1—9.
 30 Pühap. | Andrese pööra | Külm

1. Novembri tõeš päike t. 7, 47 m., läheb alla t. 3, 41 m.
 11. — — — — — 8, 9 — — — — — 3, 23 —
 21. — — — — — 8, 29 — — — — — 3, 10 —

Ja kui sul süda pimedas,
Ing alles põrgo lõimes:
Siis ruttu! Walgu! jagamas
On lapsesene sõimes.

Näbalad ja nädala pääwad.	Nimed.	Kuu ja aasta mündimised.
1 Esmasp.	Narend	
2 Teisip.	Kärsna	lähed
3 Keisnäd.	Koola	
4 Neljap.	Parba	suuremats.
5 Reede	Sabina	
*6 Laup.	Rigula pääw	10, 26 om.
2. Kristuse tulek. p. — Wiimse pääwa tähted. Luuk. 21, 25—30.		
7 Pühap.	Antoni	Lumesado,
8 Esmasp.	Maaria saam. p.	ja taewas on
9 Teisip.	Ruudolhw	pilwine ja
10 Keisnäd.	Juudit	udune.
11 Neljap.	Woldemar	
12 Reede	Eiili	
13 Laup.	Luutsija	
3. Kristuse tulek. p. — Joanne wangi tornis. Mat. 11, 2—10.		
14 Pühap.	Nikolaus	2, 57' õht.
15 Esmasp.	Johanna	
16 Teisip.	Albina	Pitkalt

17 Keisnäd.	Hinno	(4. Kwatember.)
18 Neljap.	Kristow	kange kül
19 Reede	Lot	suure
20 Laup.	Abraham	

4. Kristuse tulek. p. — Joanne tunnistus. Joann. 1, 19—28.

21 Pühap.	Tooma pääw	11, 41' õht.
22 Esmasp.	Peata	tormiga.
23 Teisip.	Tohwer	
24 Keisnäd.	Nadam, Gewa	Paras kül.
**25 Neljap.	1. Joulo W.	
**26 Reede	2. Joulo W.	
*27 Laup.	EWang. Joan.	Pilwes ilm.

Pühapääwat p. Joulo. — Simeon ja Anna. Luuk. 2, 33—40.

28 Pühap.	Süüta laste pääw	5, 40' õht.
29 Esmasp.	Noa	
30 Teisip.	Taatwet	Lume tuisko.
31 Keisnäd.	Silvester.	

1. Deetsembril tõuseb päike k. 8, 44 m., lähed alla k. 3, 5 m.
11. — — — — — 8, 51 — — — — — 3, 6 —
21. — — — — — 8, 52 — — — — — 3, 18 —

Kroonopühad,

mis kiriko seaduse järel Maa-kirikutes tulewad pühitseda.

- 1) Jüri-kuu 17. pääwal. Tšesarewitsi Suurwürsti, Aleksander Nikolajewitsi, Weneriigi aujärje pärija sündimise pääw.
- 2) Jüri-kuu 21. pääwal. Meie suure Keiserina Aleksandra Weodorowna nime pääw. |
- 3) Jaani-kuu 25. pääwal. Meie suure Keisri ja kõige Weneriigi Walitseja Nikolai Pawlowitsi sündimise pääw.
- 4) Gina-kuu 1. pääwal. Meie suure Keiserina Aleksandra Weodorowna sündimise pääw.
- 5) Leikuse-kuu 22. pääwal. Meie suure Keisri ja tema abikaasa Keiserina kroonimise pääw.
- 6) Leikuse-kuu 30. pääwal. Weneriigi aujärje pärija Suurwürsti Aleksander Nikolajewitsi nime pääw.
- 7) Talwe-kuu 20. pääwal. Meie suure Keisri Nikolai Pawlowitsi walitsuse akatuse pääw.
- 8) Jõulo-kuu 6. pääwal. Meie suure Keisri Nikolai Pawlowitsi nime pääw.

Meie suure Wene-keisri suguwõsa.

Nikolai I. kõige Weneriigi Ülemwalitseja ja Keiser, ka Pohlamaa Kuningas, on sündinud 25. Juunil 1796, saab tänawo 55 aastat wanaks. Tema abikaasa:

Aleksandra Weodorowna, Keiserina, õnna Preissi kuninga Wridriki Wilhelmi III. tütar, on sünd. 1. Juulil 1798, saab 53 aastat wanaks.

Nende lapsed:

1. Aleksander Nikolajewits, Tšesarewits, Suurwürst ja Weneriigi aujärje pärija, sünd. 17. Aprillil 1818, saab 53 aastat wan. Tema abikaasa: Tšesarewna ja Suurwürstina, Maaria Aleksandrowna, Hesseni-ma Surehertsogi tütar, sünd. 8. Aug. 1824, saab 26 aast. wan.

Nende lapsed:

- a) Nikolai Aleksandrowits, Suurwürst, sünd. 8. Septemb. 1843. b) Aleksander Aleksandrowits, Suurwürst, sünd. 26. Beebr. 1845. d) Wladimir Aleksandrowits, Suurwürst, sünd. 10. Aprillil 1847. e) Aleksei Aleksandrowits, Suurwürst, sünd. 2. Januaril 1850.
2. Konstantin Nikolajewits, Suurwürst, sündinud 9. Septembril 1827. Tema abikaasa: Aleksandra Josepowna, Suurwürstina. Sassen-Altenburgi Hertsogi tütar, sündinud 26. Juunil 1831. Nende lapsed: a) Nikolai Konstantinowits, Suurwürst, on sündinud 2. Beebruaril 1850. b) Olga Konstantinowna, Suurwürstina, sündinud 22. Augustil 1851.
3. Nikolai Nikolajewits, Suurwürst, sünd. 27. Juulil 1834.
4. Mihael Nikolajewits, Suurwürst, s. 13. Oktol 1839.
5. Maaria Nikolajewna, Suurwürstina, sündinud 8. Augustil 1819; laulatati 2. Juulil 1839 Hertsog Maksimilian Leichtenbergi abikaasaks.

Nende lapsed:

- a) Nikolai Maksimilianowits, Prints, sünd. 23. Juulil 1843. b) Eugen Maksimilianowits, Prints, sünd. 27. Jan. 1847. d) Sergei Maksimilianowits, Prints, sünd. 8. Deets. 1849. e) Maaria Maksimilianowna, Printses, sünd. 4. Oktobril 1841. g) Eugenia Maksimilianowna, Printses, sünd. 20. Märtsil 1845.
6. Olga Nikolajewna, Suurwürstina, sündinud 30. Augustil 1822. Laulatud Württembergi-kuningriigi pärijaga, Prints Kaarl Wridrik Aleksandriga, sündinud 6. Märtsil 1823.

Maria Pawlowna, Suurwürstina, Saksen-Weimari-maa
walitseja Kaarl Wridriki abikaasa, sünd. 4. Weebr. 1786.
Annä Pawlowna, Suurwürstina, Hollandi-maa Kuninga
Wilhelmi II. leß, sünd. 7. Jan. 1795.
Onä kadonu Suurwürsti Mihael Pawlowitsi leß
Helena Pawlowna, Suurwürstina Praua, Würtem-
bergi Hertfogi tüttar, on sündinud 28. Deetsemb. 1806.
Tema tütar: Katarina Mihailowna, Suurwürs-
tina Preisi, sünd. 16. Augustil 1827; laulati 4. Weebruari
1851 Meßlenburg-Streekitfi herzogi Georgi abikaasaks.

Laada-pidamise pääwad.

Januari-kuul. 7mal: Riijas 3 p. Tartus suur
saksa laat 3 näd. 7 funni 9mal: Wõro linnas
lina-laot. 25 funni 30mal: Wolmeris lina-laot.
Küünla kuul. 2sel: Walgas ja Willandis
suur saksa laat 8 p., ja Wõro-linnas kõigesuggu
kauba ja obose laat 1 p. 4 ja 5mal: Tartus
lina-laot. 15 ja 16mal: Wõnno-linnas lina-laot.
15 funni 17mal: Willandis lina-laot. 22sel:
Wõro-linnas suur saksa laat 8 päwa. 27 ja
28mal: Lemfali linnas lina-laot.

Lehe-kuul. 9mal: Rigola laat, Wööbsun.

Jaani-kuul. 11mal Wõnno-linnas 7 p. 23mal:
Jaani laat, Willandis 2 pääwa. 26mal: Wõro-
linnas weisse-laot ja 27mal: Walgas. 29mal:
Peetri laat, Tartus ja Tarwasto mõisas.

Eina-kuul. 2el: Kartfi mõis. 20: Pernus saksa
laat, 3 n. ja Riijas willa-laot 3 p. 26: Wolmeris.

Leikuse-kuul. 10mal: Walgas. 15mal: Helme
mõis. 2 p. 24mal Lauritse laot, Mooskatse mõisas.

27mal: Wastsemõisas, Igi Willandi linna.

29mal: Kilinga mõisas, Saarde kihelkonnas.

Mihkli-kuul. 2el: Uija mõisas, Halliste kihel-
konnas, 2 p. 4mal ja 5mal: Sindi mõisas ja
Räpinas. 6mal: Taakerbera mõisas, Helme kihel-
konnas. 8mal: Kastna mõisas, Tõstama kihel-
konnas, ka Põlwe ning Rõuge kiriko juures, ja Tartus.
10mal: Wõnniste mõisas ja Dibre mõisas. 13mal:
Perawere mõisas, Jakobis kihelkonnas. 14mal:
Wana-Utso mõisas, Kraawi kõrtsi juures, 2 pääwa.
15mal: Põltsamaal, 2 p. 16mal Kirepi kõrtsi
juures. 18mal: Hudro mõisas. 20 ja 21el: Wänd-
ra mõisas, 2 p. 21el: Sänna mõisas, Rõuge kihelk.
24mal: Mihkli laat, Willandis ja Wõro-linnas,
2 p. 29mal: Mihkli laat, Tartus ja Walgas,
2 p., ja Kawanurme laat, Wastselinnas, 2 p.

Wiina-kuul. 1sel: Kuresaare linnas, 3 p. 6mal:
Luutõnifi mõis., Rõuge kihelk. ja Tarwasto
mõis. 7 funni 9mal: Wõro-linnas lina-laot.
9 ja 10mal: Lemfali linnas lina-laot. 10mal:
Käo mõisas, Pilsiwere kih. 15mal: Lusti-
were mõisas ja Drifo mõisa kõrtsi juures.

Ealwiste-kuul. 1sel: Tartus lina-laot. 10mal:
Mustwee-külas, Tõrma kihelk., Peipsi rannas.
10 ja 11mal: Wõro-linnas weisse-laot. 20mal
Walga linnas lina-laot. 25 funni 27mal: Wil-
landis ja Wolmeris lina-laot.

Sõulo-kuul. 6mal: Wööbsus, Räpina kihelk.
10 ja 11mal: Wõnno-linnas lina-laot. 27mal:
Walgas, suur saksa laat, 8 pääwa.

Gesti = maa Kubernemangus.

Januari kuul. 7mal ja 8mal: Driifal. 10mal ja 11mal:
 Haapsalus. 17mal ja 18mal: Koloveres. 19mal:
 Raplas. 27mal ja 28mal: Rakveres.
 Kõnnu = kuul. 2el ja 3mal: Paldiskis. 3mal: Paides.
 26mal: Piholas. 3 p.
 Jaani = kuul. 16mal ja 17mal: Rakveres. 20mast kuu ots-
 sani: Tallinnas. 23mal: Paides.
 Mihkli = kuul. 10mal ja 11mal: Paides. 14mal ja 15mal:
 Haapsalus. 21el ja 22el: Paldiskis. 24mal: Piholas.
 24, 25 ja 26mal: Jõhvis. 26, 27 ja 28mal: Tallinnas.
 29mal: Rakveres. 29mal ja veel 2 pääwa: Reblaste
 mõisas ja Keila kiriko juures.
 Wiina = kuul. 4mal: Raplas. 7mal: Jõeletmes.
 Jõulo = kuul. 16mal: Märjama kiriko juures. 19mal ja
 20mal: Reblaste mõisas, lina müümise laad.

Linna = wahed.

Eartust on	Marwa	186 ¹ / ₄	wersta
— —	Peeterburgi	324	—
— —	Tallinna, Põltsamakaudo	186	—
— —	Walka	82	—
— —	Wolmeri	132	—
— —	Riiga	240	—
— —	Perno, Helmemõisa kaudo	180	—
— —	Willandi, Rõngo kaudo	99	—
— —	Wõro linna	65	—
— —	Petseri	109	—
— —	Pihkwa	165	—

Sumala müür.

Põhja pool Saksamaal seisab üks osa maad
 Dänemargi kuninga walitsuse al, ja seal on üks
 linn, mis maakonnaga ühel nimel Sleswig kutsu-
 takse. Almal räägitut lugo sündis Sleswigi linna
 alewis, kus palju lehtwa inimesi waesel wiisil elawad.
 Sfeäranis kibe lugo oli alewi kodanikudel 1814mal
 aastal, kus sõamässamine ümberringi mõllas, ja
 sõbrad nii hästi kui waenlased sagedaste pakitust
 linna rahwale tegid. Sest sõa aeal ei peeta kellestki
 lugo. Meie maal on, Sumalale ja ülematele walit-
 sejatele olgo täno! nii pik raho aeg õitsenud, et
 meie sõa käreast suuremat ei tunne, kui seda mis
 wanad juttud ja kirjakuulutused meile on awaldanud,
 ja seal on palju õlpsam koledamaid asju kuulda ja
 lugeda, kui wähemaid oma filmaga näha, ehk ise
 äda kannatada.

Suhtus et ülemal nimetut aasta esimeste paa-
 wadel Sleswigi maal lühikest mäsamise wahepido
 tehti, kus sõdijad mõiksid puhata. Dänemargi wägi
 oli praego Sleswigi linnast wälja läinud, ja waen-
 lasti langes kui rahet nende asemelle linna, kuhu
 nemad forteri tahtsid jääda. Kõl oli nüüd igas
 majas paljogi tallitust ja ettevalmistust, palumata

wõderastele aset tehes, iseäranis seal, kus muidogi kitsikus elamisest kassinaste maad oli. Ulewi otsas, teistest majadest natuke eemal, seisis üks weike urtsik, kus muud ei elanud, kui üks wana eidekene oma kahelümne aastase poea-poeaga. Wana eit oli waga ja jumalakartlik, aga poeokene üsna Ilma laps.

Senni kui rahwas igal pool ümberringi sisse tungiwate waenlaste pärast mures ja tuskas olid, et jooksmine ja tallitamine kusahilt ei lõppenud, istus wana eit woffi taga nii raholikult, kui ei oleks waenlasi maa ilmas oledud, ja laulis:

„Jesand, Sino sülle puistan
Ma tõst mured piinaga!“

„Wana ema!“ ütles noormes: „mina ei mõista, kuida teie nii raholikult ja mureta woffi taga istudes wõite laulda, kus meie kõik suures kurbuses oleme. Waenlasi tuleb igal silmapilgul rohkemine linna, ja natokese aea pärast saab meie urtsik kui sippelga pesa neist täis olema. Mis siis teha? Nemad saawad üht ja teist tahtma, mis meil ei ole anda, ja sellest tõuseb riido.“

Waga wana eideke ei pannud poeokese sõitlemist tähele, waid laulis kui enne oma woffi taga:

„Wotta meile müüri teha
Ümberringi, elde Jesand!
Lase waenlast irno näha;
Jää sa meile warjaks, Jesand!
Sino püha, wägew käsi
Mitamast ei ial wäsi.“

Ustmata kergemeeline noormes ei tunnud suuremat kui ilmliko asjade seadusid, sellepärast ütles tema naeratades: „Wana eit! mis tühi jut se on? Ei jõuaks teie armas Jumal nii ruttust müüri meie ümber ehitada, et sest tänase waenlaste wasto warjo leiaksime. Waenlasi tuleb praego linna warawast sisse, ja ürikese aea pärast saab neid nii palju siin olema, et teid kõige woffiga toast wälja kibotawad.“

Aga wana eit ei kuulnud tema jutto, waid laulis:

„Wotta meile müüri teha,
Ümberringi, elde Jesand!
Kindel, poeg! on mino lootus:
Et kui armas Jumal tahab,
Wõib Ta meile müüri teha;
Mis ta tahab, sünnib koge!“

„Kuulge! wana ema,“ üüdis poeg: „kuulge oma kõrwaga, kuida trummide parin ja sõapasonate elin ika ligemale jõuawad.“

Mis noormees rääkis oli tõsi. Trummid ja pasonad kuulutasid sõda wää tulikut; wahe peal irnosid obused ja müdisesid raske wanakrite rattad, mis suuremõõda ja muud tarwitust linna wedasid. Waga wana eit jäi woffi juure ja laulis:

„Wotta meile müüri teha
Ümberringi, elde Jesand!“

Nüüd kuuldi selgeste, kuidas waenlased igas paigus naabri majadesse tungisid, kust nende wandomine, kätsemine, riid ja joobnud jändamine

waga wana eide laulo kõrwas kõlas; aga ütsiko urtsiko ukse eest läksid nemad mööda, ega astonud kedagi wõderast üle läwe tuppa. "Wana ema!" ütles poeg nurisedes: "teie wõiksite küll oma laulo teisest korrast jätta! Teie laulo jorin saab waenlastele teejuhiks. Olge paremine wait! Siis arwawad sõamehed, et siin kedagi elawat looma ei ole."

"Wõtta meile müüri teha
Ümberringi, elde Jõsand!"
Laulis wana eideke.

Baata imet! Sõawäge läheb ommikust õhtoni kui sease peret nende urtsikust mööda, ja weel ei ole kedagi nende läwel seisma jäänud, ehk üle ukse waatanud. Näitas lugo, kui ei oleks tulijad weiket urtsikut tähele pannud.

"Wõtta meile müüri teha
Ümberringi, elde Jõsand!"
Laulab waga eideke.

Õhto widewiko aal tõstis langet tuult ja affas lopsakat lund maha weeretama. Winge põhja tuul puhus kohisedes aknate peale ja pragode wahelt tuppa. "Pane akna luugid finni, poeoke!" ütles wana eit, ja laulis oma lugo woffi taga. Noormeest tõttas kasko täitma.

Sadose ilmaga jõudis õhtone pime ennemine kätte; siiski ei lõppenud weel tulijad otsa, waid nüüd kuuldi kaskaid üks parw teise järele linna tulewad, kus majad juba nõnda waenlasti täis olivad,

et mõnel kodanikul kuuskümmend ja kahetsakümmeend wõderast korteris olid. Ika kippus weel lisa peale tulema, sest et kedagi sadusel ilmal pääwarjota ei tahtnud jääda.

"Wõtta meile müüri teha
Ümberringi, elde Jõsand!"
Laulab waga eideke.

Kui oli ammogi kolmattkorda laulnud, käre rauges aega mööda waifi, ja õo raho walwas igal pool. Aga waga wana eit laulis ifa weel woffi taga:

"Wõtta meile müüri teha
Ümberringi, elde Jõsand!"

ja ei pannud tuule oogo tähele, mis õues mõllas. Noormeest oli ammogi magama läinud, ja norises sängis. Ommiko poole rauges tuul waifi; ja kui weiket koito affas tegema, ütles wana eit magajale: "Eduke ülesse, poeoke! ja mine ukse ette waatama, mis naabri rahwas teewad?"

Noormeest õerus silmi unest ja ruttas siis kasko täitma. Kas sa imet nääd? Õnnels käis toa ukse sisse poole lahti, muido ei oleks mehikese jalga läwele, ega film nägema saanud, mis õösel õues oli sündinud! Jah, Jumala suur wägi oli õösel nii rohkest lund maha rappotanud ja tuisoga kotto weeretanud, et lume anged kattukse räästast kõrge male ulatasid. Küüd nägi noormeest oma filmaga, mis kerge asi Jumalal on, kiireste müüri teha.

"Wõtta meile müüri teha
Ümberringi, elde Jõsand!"
Laulis waga eideke.

„Jah, Jõsant wõib ruttust müüri ehitada!“
 üüdis noormees, ukse pealt tagasi tulles. „Tule,
 armas eideke! tule asto ukse läwele, Jumala ime-
 tego waatama. Tema on meie urtsiko ümber müüri
 teinud, et kedagi sisse ei pease.“

Ja sel filmapilgul läksid noorelmehel waimo-
 filmad lahti; tema sai usklikuks ja wagaks inimeseks.

Se lugo sündis ükstuhat kahetsasada nelja-
 teistkümmne aasta Määri kuu wiendamal ööl, kus
 Jõsanda wägi lume müüri waga wana eide urtsiko
 ümber tegi, et waenlased sisse ei peasnud.

„Wõtta meile müüri teha
 ümberringi, elde Jõsant!“
 Kaulis waga eideke.

Hüwa seeme kannab omal aeal rohket wilja.

Ühes weikes ranna külas lõune pool Soome-
 maal olid minewal sügisel aasta eest kõi inimesed
 merekaldal, noored ja wanad; seal nähti nii palju
 edasi tagasi jooksmist, et mõni kartuskes ise enam
 ei teadnud, kuhu ta läks ehk mis ta tegi. Pilwene
 taewas oli õhto umbpimedaks teinud; ei mite üht
 tähte paistnud taewa küllest. Kõledast pimedusest
 ulgus tuul ja keeritas laenest oone kõrgusen ülesse,
 mis siis kihisedes ja wahtus kaldal kaljode wasto

lõhkesid. Et säherdune ranna rahwal tuttav tuule
 ja laenete mäsamine inimesi iljal õhtul mere ääre
 ei meelitanud, waid midagi kogemata õnnetust siin
 liikumas oli, seda wõis õlpsalt äramõista. Rahwa
 ädohkimistest ja kurtustest wõis terane tähelepanija
 nii palju aro saada, et widewiko aeal üks kaljo-
 rüngaste wasto lõhkenud laew kibedas ädas olnud,
 ja kümme ranna meest kahe lodjaga laewarahwale
 appi läinud. Kui lodjamehed parajalt laewa ligi
 saanud, kerkis meri äkitselt nii kõledast laenetama, et
 paatid waatajate filmist korraka kadusid. Kas
 mehed kõi üheskoos merepõhja langenud, wai kas
 mõni neist laewa kerele saanud: se oli igalmehel
 teadmata. Tund jõudis tunni järele mööda, õhto
 läks kotpimedaks, aga merelt ei tulnud mite üht
 ainokest elawat looma tagasi. Siin nuttis naine
 meest, seal laps isa, ehk sugulane sugulast; siiski
 ei olnud wõimalik pimedal õhtul laenetawa merele
 waatama minna. Kahetsedes, nuttes ja palwes
 seisid waesed inimesed kaldal, wahtisid ütsifilmi õõ-
 pimedusse, kas ehk kogemata lootuse märki kuskilt
 neil filma juhtuks.

Waata! seal tungib üks wana kalamees, Hindriik
 Mäginik, rahwast läbi, suur kimp tugewaid kõi
 temal seljas, ruttab otsekohe kaldale ühe kaljorünkale,
 mis sügawamale merde ulatab. Siin wiskab tema
 kve seljast, kõiab pika kõi ühe otša kaljo künkasse,
 teise jälle oma koha ümber kinni, ja kargab julgest
 ja surmast lugo pidamata kohisewa mere laenetesse.

Pisemalt ei olnud wanamehest enam näha ega kuulda; aga kaldalt kõlas rahwa ehmatuse hiljatus, rauges korraga waifi, et üksnes ohkamised ja palwed taewa poole tõusid. Igamees ootis südameahastuses ja kartuses, mis sest üleliig julguse tööst pidi tõusma.

Kas wanal kalamehel poega wai muud armsamat ligisugulast merel oli, kelle hääks tema seda tegi? — Ei olnud temal kedagi omast ega sõbra ädaliste ulgas, waid teda kihutas üksnes armorikkas süda, kus sees selle mälestus elas, kes Saamaria mehe lugo meile tähendamise sõnas õppetuse märgiks oli jätanud. Dige ristiiinimese ligemise armastus sundis auuwäärt wanameest ädalistele appi minna; lootus Sumalaabi peale karastas tema rammo ja kosotas tema julgust.

Natofese aea pärast kõlas laenete kohisemise wahelt ealitsemine, kisa ja üüdmine merelt kuuljate kõrwa kaldale; iljemine tõusid mõned mustad kogud laenetest nähtawale, kunni wiimaks wana Mäginik kaldale jõudis ja tugewa kääga üht teise järele weest wäljatõstis. Kui puhkades natofe inge sai tõmbanud, kargas wanamees uest merde ja ujus kõit mööda laewa kerele taggasi, kus weel paljo abivotajaid oli.

Hindrik Mäginik oli seda kõi otsa, mis esimesel korral tema koha ümber seisis, laewa otsa külgi finnitunud; sel wiisil oli temal wõimalik mito lorda edasi tagasi ujuda, kunni Sumala abiga kõi ädalised laewalt said peastetud. Aga raske

jõu peale käidaw töö oli wana meest nõnda wäsitanud, et tema otseskui furno kaldale maha langes, ja sest tänamisest üht sõna ei kuulnud, mis igalt poolt temale anti. Esiotsalt ei pannud ükski teda tähele; külarahwal oli wäga suur rõem uppunud arwatud omaffi ja sugulasi elosalt nähes, kus sada küsimisi ja kostimisi: kuda ja mil kombel kõi sündinud? neile mahti ei annud abimehe järel waadata. Äkitselt tõusis kihin rahwa ulgas otseskui sippelga pesas, sest üks oli kogemata wana kalamehe mines-tusesse leidnud, ja arwas teda furnud olewa. Müüd tõsteti teda maast ja kanti kõrtsi, mis ligemal rannast oli kui küla. Ka teised mereädaft peastetud inimesed olid senni kõrtsi warjole läinud, kunni neile kuiwe riideid toodi. Wana Hindrik akas soeas toas jälle toibuma. Igamees püüdis omast kohast ädaft peasnud inimesi rawitseda, siin anti neile kuiwad riided, muretseti soea rooga ja karastawat jooki, mis külmas wees tuimaks läinud kehadele uut rammo jagasid.

Kui rahwas parajalt ülemal räägitud kombel toimetamas oli, leidsid laewamehed ehmatades, et üks rikkas kaupmees alles puudus, kes wist lagund laewa kerele maha oli jäänud. Kui Hindrik Mäginik seda wiletsust kuulis, oli tema wäsimus kui imewääl korraga lahkunud, tema kargas ismelt püsi, kiskus ennast wägise meeste käest lahti, kes wasto tõrkudes teda ühel suul palosid: asjata tööt tegemata jätta, sest et kaupmees wistist lagunt laewa kerega tükkis

mere põhjas magas, ja wana kala mehe wäsinut rammis enam nii pikkale ei ulata, et eloga wõiks tagasi saada. Wanamees ei kuulnud nende palweid ega wastokeelmist, waid tõttas sõna lausomata uksest wälja otselohke merekaldale, kus kõis kaljorünkal weel kinni seisis, ja Sumala abi peale lootes ujus tema jälle pimedal ööl kohiseva merele.

Wäikelt ja kurblikult wotas rahwas kaldal. Wida pikemale aeg wiibis, jeda enam lõppes nende lootus, et auuwäärt wanamees tagasi pidi jõudma. Uhekorraga walguistas wälgo tuloke merepinda ja üks must kogu tõusis laenetest nähtawale; siiski läks weel tüf aega, enne kui Hindrik kaldale jõudis, sest ujumine oli se läbi temal raske, et kaupmees sugugi ujuda ei oskanud ja kalamees teda, kui kotti tagajärel pidi wedama. Rahwa rõemo kisa oli otsata suur wanamehe tagasi tulemise üle. Kaupmees rääkis, kuida tema surma ädas olnud, nõnda et mõne filmapiigo pärast põhja oleks waonud, kui kalamees õnne kombel senna ei oleks jõudnud, kus tema juba kaelani wee sees seistes, laewamastist kinnipidas, ja laened üle pää käisid, mis teda uimaseks teinud, et kellestki enam aro ei saanud.

„Teie olite wiimane, keda täna surma käest peastisin,“ ütles kalamees kaupmehele: „sellepärast arwan teid omaks ja palun sellega leppida, mis mino kehwa urisil teile jõuab anda. Tulge siis mino juure õomajale, kummi ommikul paremat kor- terit seiate.“

Nõnda rääkides wõttis tema kaupmehe käest kinni ja tõttas wõderaga koev poole. Tänamisi ja õnesoowimisi anti temale otsata igalt poolt minnes kaasa. Uga wäsinut Mäginil ei kuulnud nende õnnistamisi, waid läks raholikult oma teed. Kaa kaupmees oli surma irmust nõnda wäsinud, et tema ei süa ega jua ei tahtnud, waid üksnes kuuwa särki palus ja koke sängi puhkama eitis.

Eht kü Hindrik Mäginil raskest tööst wäsinud oli, siiski ei tulnud uni temal tüf aega silma; süda õõ oli ammogi mööda, enne kui wana mees uinus. Sellepärast teisel ommikul päike waremene tõusis, kui tema, mis muudo ial ei sündind, kus wanamees enamist enne päikese tõusu ifa mere ääres nootasi seadmas ja kohendamis oli.

Kui pääwa walguis teda unest äratamud, pani tema riided selga ja läks mere kaldale waatama, kas eilsest ukka lainud laewast midagi märki järele jäänud. Ranged tuulemarud olid õõpimedusel waikenud, lahe ommikune tuuleõht keeritas weepinda krooksule ja iilgawad päikese terad panid laenetesed läikima, kui ei oleks mingisugust wiltsust õõsel juhtunud. Nõnda kustutab waikne surmaingel elotibeduse ja äda jäljed meie palge pealt, enne kui auasängi puhkama eidame.

Kaldal leidis Hindrik enamist kõik külamehet ja weeuppudusest peasnud laewa rahwast, kes üht ja teist põhja lainud laewa warast wälja püüdis, mis laened ranna ligidale olid kannud. Kõik mis

weest fergem ja ujum oli, sai nähtawaks, aga mis lõhkend laewa ferega põhja läinud, seda ei wõinud nii õlpsalt kätte saada.

Kestommiko ael koe minnes, leidis Hindrik kaupmehe weel sängis. Hindrik aratas teda ülesse ja läks tül aega, enne kui wõeras unepaelust peasis. Merenaine oli wärskit räimeid kestommiko suuruseks küpsetanud, mis kaupmehele wäga maitsefid. Tema rääkis sööma laual, kuida temal weel elo ael pehmemas aseme peal nii raholiko und ei ole olnud, kui minewal öösel kalamehe kōwas sängis, eina kotti peal. Siis rääkisid nemad pikemalt eile õhtusest õnnetusest, kuida üks kõrge laene ranna ligidal laewa kaljo palko wästo lõhki lõõnud, et wesi kolme jala kõrguselt laewa põhja tõusnud ja pumpamisest hoolimata ruttust ülekāt oli wõtnud. Pikemalt rääkis kahetsedes kaupmees, mis paljo kallist wara temal laewaga ukka läinud, siiski ei kahetsenud tema nõnda kautanut wara kui wiivitust, mis selle õnnetuse läbi sündinud. „Saaksin mina aga Helsingi linna,“ ütles tema: „kül sealt aurolaewaga siis edasi peaseksin.“

Kalamees kostis: „Meilt maa kaudo on pik ja waewaline tee Helsingi, aga kui teie kaks penikoormad weike paatiga siit tahate minoga edasi sõuda, siis wiin teid ühte kohta, kust õlpsalt woori laewa leiata, mis teid Helsingi wiib.“

Eliline mere wiletsus seisis weel wäga koledest kaupmehe meeles, sellepärast ei olnud temal imo

weike paadiga merele minna. Siiski, kui tema iljemine ukse eest oma silmaga nägi, kuida tuul waikselt jäänud ja laened merelt kadunud, ja pealegi seda kalamehelt kuulis, et nende tee enamiste kalda ligidalt käis: wõttis tema tänoga wana mehe pakomist wästo. Wana kalamees tõutas teda kolme ehk nelja tunniga senna paika wia, kus weikemad kauba laewad alati Helsingi linna edasi tagasi käiwad.

Tund aega iljemine oli kalamehe weike paat teekäigi wästo walmistatud. Kui kaupmees paati tahtis astuda, tuli jookstes üks teine reisija senna, keda eile õhto Hindrik mere ädast peastnud, ja palus alandlikult, et kalamees teda kaa seltsi wõttaks, sest et temal nii sama ruttoline asi oli Helsingi linna saada, kui kaupmehel.

„Mul on üks kōik,“ ütles Hindrik: „istogo üks ehk kaks paadis, sest mino õppinud käd jõuawad niisugust tühja koormat fergel kombel edasi sõuda.“

„Mina olen“ — ütles wõeras mees: „muibogi teie wõlgnik, sest et eile mind surmast olete peastnud, ja palun teid täna jälle armo pärast seda waewa ette wõtta, sest meri ei jätanud mulle suuremat kui need riided, mis mul seljas on, kōik muud asjad langesid laewaga merepõhja.“

Hindrik Mäginik palus wõerast meest lahkest paati astuda ja wedamise inna pärast mureta olla. „Se on meie kohus, ädalist aidata, ja seal juures ei ole õiglasel ristinimesel ial maksu ega palka tarwis.“

Seda üteldes tõukas tema lootisid kalsalt, ja natuke aega pärast seda leikas terge weike paat kui ujumani laenetest läbi, et west aga sihises. Mõlemad wõerad mehed waatasid teraselt seda kohta, kus nende laew eile wigaselt saanud ja wiimaks alla waonud! Kaupmees kahetles kõige enam üht asja, kus paljo kallid asjad sees olid olnud. Kalamees tõutas, et kui neil ial wõimalik põhja waonud laewa wara merest wälja kiskuda, siis kaupmees oma kätte pidi saama. Teine wõeras mees ei rääkinud omast sõandinud kahjust sõna, waid istus paadi otsa peal ja kirjotas mõned sõnad oma tasko raamato sisse, mis siis jälle pöue pistis. Kes tema oli, seda ei teadnud kaupmees ega Hindrit.

Rohkest kolme tunni aega pärast jõudsid nemad senna alewiksesse, kuhu kalamees neid tõutanud wia. Siin oli weike sadama wiisi warjoline ase, kus mitu weike laewa laewad ankre kõie otsas finni seisd. „Siit wõite õlpsalt woori laewa leida, mis teid Helsingi wiib,“ ütles kalamees, kui paati kalsdale sõudis.

Kaupmees tõmbas, kui kalsdale olid astunud, raha kurtu taskust wälja, kus sees kulda ja õbedat oli, ja andis kurtu kõige rahaga tükkis wana kalamehele, tänas siis lalka kergitades ja jumalaga jättes, otsego oleks tahtnud ütelda: mina olen kui auus mees oma eest küllalte maksnud! — Wõib olla — ja meie arwates näitab, et kaupmehel selle mõttega õigus oli; sest igamees oskab ise oma

inda kõige paremine arwata ja teab, kui paljo tema wäärt on. Dopis teistwiisi kombes olid teisel wõeral mehel. Tema affas tänadas kalamehe kaela ümbert finni ja ütles pisarad filmaga: „Teie nimi, auus wäärt mees, on mino südamesse kirjutud, kust teda midagi ei saa kustutama; ei mina teid ial enam ei unusta ja loodan aega mööda teile tegude läbi ülestunnistada, et teid mees pidasin. Sel korral ei ole mul küll mitte wõimalik teile waewa tasuda, mis meie pärast nägite; sest kõik, mis mul kaapas oli, magab laewaga mere põhjas.“

Wana kalamees, kes tännini mitme inimese elo surma kiskust Sumala abiga peastnud, ja rohkest niisugusi tänamisi ju lubbadusi oli kuulnud, mis juures tema ikka endisel kombel lehwaks meheks jäänud: pidas siiski tundmata wõera mehe tänamise kombes oopis teiselt, kui need olid olnud, mis tema muu peastetud meeste suust kuulnud. Sest tema luges wõera mehe filmist, et iga sõna südamest tõusis, mis keele peale kerkis. Mõeldikul ja ärdal meel wõttis tema wõera mehe pakkutut kääst finni ja ütles:

„Armas herra! ma tahaksin hää meelega teie kääst üht asja paluda, — aga ärge pange pahaks, kui mina paremine ei oska, — sest mina olen üsõppimata liht inimene ja ei tea, kuidas kõige wiisakamalt teile palwet ja soowimist pean awaldama?“

„Määgi julgest ja kartmata, hää mees!“ ütles wõeras: „mina tõutan sulle, enne kui palwet olen

kuulnud, sino soowimist täita, nii pikkalt kui mino jõud ja wägi ulatab."

Hindrik Mäginik wõttis kaupmehe käest saanud raha kuskro oma põuest wälja, waatas poole filmaga kuskro peale, siis jälle arglikult wõera mehe filma ja ütles:

"Teie olete, auus herra! kuda praego ise tunnistasite, oma suuremat osa wara mere põhja kaotanud, ja teil ehk on weel piis teekäit, enne kui koso ehk tutawat juure jõuate, — kas mina tohin teile siin seda pisofest andi laenuks pakkuda? — Teie saaksite mulle se läbi wäga suurt rõõmu tegema; mul ei ole sel puhul raha tarwis, sest nii kaua, kui Sumal mulle terwit ja jõudu annab, teenin mina kalapüüdmisega igapäawast leiba palofest."

"Mga mina olen teile üks tundmata wõeras, armas Mäginik!" ütles wõeras mees.

"Ei, ei," kostis kalamees — "mina tunnen teid küllalte — sest mino arwatas näitab lugu, kui oleksime wanad tutawad, kes juba mõnda waffa soola üheskoos ärrasöönud; — ärge tehke mulle wastotõrkumise äbi! wõike, mina palun, seda pisofest andi laenuks."

Wõeral mehel tõusid pisarad filma, tema wõttis kuskrut rahaga ja ütles kalamehe kaela langedes: "Sumalaga, auuwäärt mees! seda raha loodan mina teile omal aéal kasodega kätte tassuda. Teie ei pea mite tühja asja pärast mino elopeastja ja raha laenaja olema olnud.

Seda üteldes pühkis wõeras mees filmi ja ruttas siis linna alewi poole, woori laewa otsima, mis teda edasi pidi wiima.

"Se on imelik ja naljakas, kuida suurtsugo inimesed üht pisofest asja kose nii suureks arwawad," ütles kalamees iseenele ette, astus paati, wõttis mõlad kätte ja akas kiirest koso poole sõudma, et õhtuks tagasi jõuaks. Sõudes laulis tema aegwiitels mõne kena lugu, ja kadus natukesel aega paadiga kaljode warjo.

Mõni Kalendri lugeja arwab siin: küll oli wana mees rumal, et lugemata oma raha tundmata wõerale andis ja ei mite nii palju enesele ei jätnud, et oleks wõinud sõudmise waewaks paari suutäie wiina wõtta. Wõib ola, et lugejal õigus on, aga meie jut ei ole weel otsas; küll saame näha, kellel õigus on.

Neli wai wiis nädalad pärast ülemal räägitut juhtumist oli wana kalamees Hindrik kiriko läinud. Wõera mehe raha laenus ei tulnud temal seal meele. Pärast jutlust laskis õppetaja teda oma juure kutsuda. Kui kalamees teretades tuppa astus, wõttis kiriko õppetaja ühe suure pitseriga finni pandud kirja laua pealt ja ütles: "Hindrik Mäginik! teile on postiga üks kiri Saksamaalt tulnud, siin se on."

"Kes mulle nii kaugele wõis kirjutada, kus mul ei sugulast ega tutawat ei ole. Siin asja juures on wistist eksitust," ütles kalamees.

"Seda mina ei tea," kostis õppetaja: "aga kihelkonna, küla ja teie nimi seisab selgest kirja peal, sellepärast ei või siin asja juures mingi eksitus olla. Lugege kirja, küll siis kohe näate, kes seda on kirjutanud?"

Kalamees vastas: "Auuwäärt õppetaja! mina ei oska kirjotuid kirjatahti oma keele, veel wähe mine Saksa keele lugeda, olge nii hää, ja lugege mulle, mis kirjas seisab?"

Kiriko õppetaja murdis pitseri, tegi kirja lahti, ja luges siis nõnda, kuidas siin meie keele seisab (kiri ise oli Saksa keele):

"Mina kallid sõber Mäginik!"

Auus mees täidab oma lubadust! Ja õiglase mees usub teise sõna peale, muidu ei oleks teie mite ühe tundmata wõerale raha lugemata laenuks annud, keda oma elo aeal esimest korda nägite, kui teda poolfurnut mere laenetest loälja tõmbasite. — Kaa mina olen teiega nüüd tuttawamaks saanud. Helsingi linna jõudes oli mul esimene mure, teie elo ja tegusi sügawamalt tundma õppida. Reed sõnumid, mis mina teie pärast tuttawate läbi sain, olid nii sugused, et mina elo otsani seda filmapilko saan õnnistama, kus teiega kolko juhtusin; aga teiselt poolt soowin mina kõigest südamest pisut sest suurest wõlast kustutada, mis teistel ja mul teie wastu on. Tean küll selgeste, et mõned wõlad niisugused on, mis meie ei ial ega milgi kombel täielikult ei jõua kätte tassuda; siiski kui mina seda täidan, mis mul

wõimalik: siis ei tohi mind üksti tänamataks loomataks sõimata. Mina olen kuulnud, armas Mäginik, kuidas teie ligemisearmastuses, enese elust lugu pidamata, juba mitu ja mitu inimest surmast olete peastnud, mis eest teile tännine wäga pisut täno osaks on saanud. Mina soowin kõigest südamest üht osa ülekohut teie wastu hääks teha, ja olen sellepärast Helsingi linna, kaupmees Mülleri kätte wõksliid saatnud ja teda palunud, et tema teile kaks tuhat rubla õbedat kohe wälja maksaks, ja pealegi veel, nii kaua kui elate, teile igal aastal sada rubla õbedat elamise kuluks peab andma, misga oma wana päiwi õlpsamalt edasi wõite ajada. Sellega ei arwa mina küll oma wõlga teie wastu tasotut olema, waid aga nii palju ülestunnistada: et mina teid ei ole unustanud.

Wõib olla, et mina tulewal suwel jälle Soome maale reisin, siis ei jätta mina teid mite waatamata. Jumalaga!

Teie tänalik
Frahw Sternenhorst.

Nüüd wõib igamees arwata, mis suur rõem wanal kalamehel selle kogemata kingituse üle oli; tema nuttis kui weike laps rõemo pärast, ja palus õppetajat teist ja kolmatkorda kirja lugeda, kas kõik tõeste nõnda pidi olema, kuida tema kuulnud.

Ja kui tema mõne pääwa pärast Helsingi linna läks ja kaupmees Mülleri juures raha walmis loetut leidis, mis temale frahwi kaso peale wäljamakseti,

siis ütleb tema wõlase filmaga: „Imelikud on Jeesus
sanda armo teed, kus peal tema meile juba siin
elus niisugust rõõmu walmistab. Mina saan kahe-
wõrra palka: esimene oli rõõm inimeste peastmise
üle, ja nüüd kingitakse mulle veel raha peale kaup,
misga elopäiwi mureta wõin õhtule ajada.

üks tänolif wõlgnik.

Mõne nädala eest sai üks auuwäärt wana
kiriko õppetaja Prantsuse maal posti pealt ühe
pakikese, mis San Brantsisko linnast Kalewornia
maalt temale oli saadetud. Suurem ulk kalendri
lugejatest ehk kuuleb siin esimest korda Kalewornia
maa nime, mis wiimisel aial wäga kuulsa on
saanud, ja sellest ses ramatus: „Maailm ja mõnda,
mis seal sees leida on,“ neljandamas andes,
128 lehe külle peal lühidelt nimetati. Aga ruttame
jutule tagasi.

Kiriko õppetaja pani wäga imeks, kes temale
nii laugelt pakikese posti peale oli pannud, kus
temal ei kedagi sugulast, sõbra ega tuttawat teada-
walt ei olnud. Pakki wõlamise ind oli alles maks-
mata, sellepärast seda õppetaja käest taganõueti.
Kui ind tasotud oli ja wanakene ikka veel mõist-
mata juhtumise üle kahe wahel seisis, edasi tagasi
mõtteldes, wõttis ta wiimaks noa kätte ja aras

pakki lahti arotama, mis kindlasti tugewa riide sisse
oli õmeldud. Riide sees tuli üks weikene kasti-
kene nähtawale. Kes jõuab kiriko õppetaja imeks-
panemist ülestunnistada, tui kastikese lahti tehes
ühe suure tombu selget kulda kastis leidis!
Kulla tombu juures leidis tema sädelikese, kuhu
peale nõnda oli kirjutatud: „Rõõm ülesnäitmine
igawesest tänoandmise kombest. 1848 aasta 28ma
Leikuse kuu pääwa mälestuseks. Karl S. endine
wäepealik 30mas rügementis, praegone fullakawaja
Kalewornia maal.“ Põikemalt ei seisnud midagi kirjas.

Aga 28mal Leikuse kuu pääwal 1848 oli ala-
mal räägitaw juhtumine sündinud: Wana kiriko
õppetaja oli õhtul ilja ühe raske aige juurest koo-
poole minemas, kui lagedal wäljal üks wäepealik
temal kogemata wästo tuli. Pealik filmnago
näitas kahwatanud ja kohkunud, tema ei usalda-
nud õppetaja wästo filmi ülestõsta, waid ruttas
otsesõhe jõe poole, mis teest ehk wersta kaugusel
jooksis. Kiriko õppetaja küsis lahke sõnaga, mis
raske koorem noore mehe südant piinamas, aga
pealik ei annud wastust, waid rohked filmapisarad
jooksid temal palgeid mõõda maha; ja tahtis mees
wiibimata jõe poole edasi minna. Õppetaja wõttis
tema käest finni ja ütles tõsise sõnaga: „Noor
inimene! teie olete Sumala teelt eksinud ja kuni
nõuu elab teil südames. Kannatage natuke aega,
enne kui midagi ettewõttate, mis teile ehk aialikust
kitsikust peastes igawest õnnetust sünnitab. Pealik

jäi seisma ja nuttis ärdamast kui enne; siiski ei rääkinud tema ühte sõna.

Õppetaja võttis lahkest tema käest kinni ja palus teda, oma majasse astuda. Noor mees tõrkus esiootsalt wästo, kunni auuwäärt wanakese elaw sõna ja lahke kumbe tema üle wõimust wõttid. Kui tupp saiwad astunud, affas õppetaja uest tema käest nõudma, mis kurwastus temal pidi olema, et ennast jõlle lippus upputama. Pika trööstimise ja palwete peale tunnistas wiimaks noor mees oma õnnetust, fuida tema fergel meelel kroono raha wälja oli annud, ja nüüd seda ei wõinud afemele panna. Seda tunnistades nuttis tema ärdaste ja üüdis wahete peal: „Mino waene ema! mino waene ema! kui tema seda kuulda saab!“ Se kahetsimine tuli rõhutut südame põhjast, selle pärast wõttis õppetaja filmapilgul nõuks willetsat aidata. Puduw raha olli nelikümmend rubla õbedat; seda raha andis õppetaja pealikule, üteldes: „Se on peaaego lõik mino praegune warandus, mis mina teile laenuks annan. Mina loodan et teie äda läbi mõistlikumaks lähete, fergel meelt maha jättate ja aega mööda oolt kannate, fuida wõlga wõite ärratasuda. Mul ei ole naist ega lapsi, sellepärast on se raha, mis teile annan, waeste warandus.“

Ei ole wõimalik noore pealiko imekspanemist ja täno ülesrääkida; tema nuttis weel ärdamalt kui enne, nuttis rõemo pisaraid, langes siis kiriko-

õppetaja faela ümbert kinni ja nuttis wanamehe rinnul tüki aega, enne kui üht sõna sunst wälja jõudis üttelda. Kui üjemine jälle sõna leidis, siis ütles tema: „Nuuwäärt kiriko-õppetaja! kolme kuu pärast lõppeb mino wäeteenistuse aeg otsa. Siin, Jumala palge ees, tõutan mina teile, et mina tänafest pääwast teiseks inimeseks saan ja nõnda tahan elada, et teie minoga peate rahul olema.“ Õppetaja õnnistas teda, ja nõnda läks noormees saadud rahaga oma teed. Ja tema on nüüd tõutust täielikult pidanud; sest seda kulla tompu, mis tema õppetajale laenuks wõetud raha tasotuseks oli saatnud, arwatakse tuhat kakssada rubla õbedat wäärt olewad; se lõik peab waestele osaks saama.

Kaliwornia = maa kulla = rifusest.

Et ülemal jutus Kaliwornia rifusega foto saime, tahame siin natuke pikemalt õnnistut kulla maa warast lugejatele kuulutada, mis üks neist esimestest kulla otsijatest sest asjast kirjutab, kes sel puhul kogemata senna jõudis, kui kulla leidmise jut liikuma tõusis.

„Se oli Jüri kuul 1848.“ — kirjutab tema — „kui San Brantsisko linnas jut tõusis, et Sakramento jõe kaldal liiwafõmera seest kulla oli leitud. Suurem ulk rahwast pani esiootsalt jutu naeruks, kunni pääw pääwalt uusi sõnumid senna jõudis,

misparast juba 8mal Mai' kuu pääwal mito meest teele läksid, lugu waatama ja õnne katsuma. Üürifese aea pärast nähti linnas mitme maja uksed ja aknaluugid finni pandud, sest et inimesed kõi seest wälja olid läinud kulda otsima. Kui niipaljo igal pool kulla saagist räägiti, et jutu enami waleks ei wõinud arwata, pidasin mina kahe seltsimeestega nõuu, kaa senna paika reisida, kust igamees õlpsal kombel rikust pidi leidma. Siiski wiititas teele walmistamine meil ligi kaks nädalad aega, enne kui kõi saime, mis meil tarwis oli. Enamist iga meister, kelle juures midagi tahtsime lasta walmistada, ütles meile: Mul ei ole kedagi abimeest töö juures, sest kulla käre on suurema osa rahwast linnast wälja petnud.

Pärast pika walmistamist ruttasime teele ja jõudsimie wie pääwa pärast Sacramento jõe kaldale, senna paika, kuhu üks Sweitsimaa mees, Sutter nimi, mõne aasta eest omale elomaja oli ehitanud. Sutter laskis jõekaldale suure wesi weskki ehitada ja seal ehitamise juures leidis weskimeister Marshall kogemata kulda. Aga enne kui kulla leidmisest jutustan, tahan siin mõne sõna rahwa kogust rääkida, mis kullaahnus seie igalt poolt koko oli ufutanud. — Mida enam meie jõe ligemale jõudsimie, seda waewalisemaks läks edasiminek, paksust rahwast läbi peastes; inimesi leiti siin kui sease peret koos, käre ja wantrib sõitsid ühtepuhko mööda teed edasi ja tagasi. Mitmes kohas nägime

tee ääres Indianeri mehi päfesele paistel küllali maas, kus üks teisele oma wara näitas, mis õnne kaupa oli leidnud. Teised kawalamad püüdsid tühja kauba eest nende käest kulda. Labidaid ja kirweid ei wõinud suurema inna eest kuskilt enam saada; kõi olid kullakaewajad ärraostnud. Leib ja moon oli väga kalliks innas. Nii mitmede maade rahwast, kui sel puhul kaubaajamisel ehk muu tallitusel San Brant'sisko linna juhtunud, nähti siin kulla otsijate ulgas, sest igames püüdis rikast leidmisest osa saada, lootes kergel kombel suurt wara korjata.

Kapteen Sutter rääkis meile kulla leidmise lugu nõnda: „Ühel pääwal pärast lõunat istusin mina kirjutamise laua taga, kus parajalt sõnume kirja sugulastele Sweitsimaale kirjutasin, kui äkitselt Marshall tuppä astus ja mind kirjutuse järgilt kõrvale eksitas. Tema olemine näitas nii imelik wõeras, et mina sellest koke arwasin, kuidas ehk midagi kogemata meelepahandust weskki ehitamisel wõiks juhtunud olla. Mino filmad puutusid koke püssi peale, mis nurgas seisis, ja meie kohal sagedast abimeheks tarwis läheb. Marshalli teadmata tagasitulik näitas mul väga imelik; mina olin teda kahe pääwa eest saaweskile läkitanud, mis siit mõni penifoormad kaugel on ja kus tema mõnda tüki teiste pidi seadma. Lühikese puhkamise peale alustas tema jutu ja ütles: „Ehk kül mino ootmata ruttuline tagasitulik teile imelik näitab, siiski saate teie mino sõnume üle weel enam imestama,

misparast mina seie olen tulnud. Mino sõnum on niisugune, et kui asja targalt ettevõttame, meie ühekorraga väga rikaks võime saada; tõeste, — teie võite mino sõnume läbi mito ja mito miljoni õbe rubla endale saada.” Seda jutu kuuldes oli mino esimene mõtte: Marshall on wist hulluks läinud; aga enne weel kui nii palju mahti sain mõtlemist pikendada, ehk temale sõna wastata, wiskas tema kamalo täie ilgawaid fuldsoomusid mino ette laua peale. Nüüd oli mul äkitselt, kui oleks pikse löök mind rabanud; mina palusin imelikult lugu pikemalt äraseletada; mis peale tema rääkis, kuidas woolas wesi jõest palju liiwa ja sõmeraid wälja oli ujutanud, kui tamme eest kraawi notuke laiemaks oli kaawatud. Teisel ommikul nägi tema pahemal pool jõe kaldal kõndides ilgawat tükifest päikese paistel, mis pääwa kiwiks arwas ja sellepärast lugu pikemalt ei läinud läbikatsuma. Iljemine nägi tema rahwa tööd ülewaadates weel teisi sesugusi sõmeraid liiwa sees läikwad, ja akas neid mahakumardades terasemalt waatama. Üks suurem tüf paistis iseäranis sädendam, seda wõttis tema kätte ja tundis kohe, et sädew soomus selge kuld oli. Siis korjas tema weel ligi kolmkümmend neist ilgawaiist sõmerist, ja nägi, kuda siin asja juures eksitust ei olnud. Esiotsalt arwas tema, kas ehk wanal aéal kedagi jõealdale kulda maha wõiks olewad matnud; aga ümberringi maapõrnu terasemalt läbituhnides, wõis selgesti äratunda, et neid kulla kibemeid igas kohas

leida oli. Nüüd oli lugu tõeste awalik; tema istus ratsa obuse selga ja tõttas seie, mulle rõemsaib sõnumeid kuulutama.

Peale Marshalli jutu lõppetust — rääkis. Suter pikemalt — kui mina kulla proowist nägin, kuidas siin mingi eksitust enam ei wõinud olla, läks mino imestamine väga suureks. Mina küsisin, kas tema ehk töömeestele midagi leitud kullast oli kuulutanud, ja kuulsin rõemoga, et kedagi inge muud sest asjast ei teadnud, kui meie kahekeste. Siis pidasime üheskoos nõuu, seda asja salamahti jätta, ja läksime teisel ommikul wara saeweskile pikemalt õnne katsumu. Natukene aega enne päikese weermist jõudsime meie õhtul senna, akasime kohe mitmes paigas jõe põhja liiwa läbisiiblima, ja saime lühikese aea pärast kauni ulga kulda, mis liiwasõmeratega alles segamine oli. Mina jäin õõseks saeweskile; teisel ommikul istusime Marshalliga obuste selga. sõitsime tüki maad paremal pool jõealdal ülesse, ja leidsime seal igas kohas kulda, nii hästi jõe põhjas kui kallastel. Kuhu wihma sao aéal üle kalda kerkinud wesi maa sisse loiko ja prago oli teinud, seal leidsime kulla kibemeid tahenend loigo asemel. Iseäranis sagedast kulda leidsime jõe kallastest, kust mina noa otsaga ühe tüki kindla sõmera wahelt wälja kangutasin, mis ligi poolteist loodi kaalus. Kui iljemine saeweskile tagasi jõudsime, nägime imekspannes, kuidas töömehed töö kallalt ära olid läinud, ja nüüd tõis ühes troppis

meile wästo tulid. Nemad näitafid mei'e kuldsoomufsid, mis liiwa sõmerast oliwad leidnud. Marshall püüdis naljatades neid teelt efsitada ja ütles: „Kas arwafite kulda leidwad? Ei ole, wennikesed se kuld, waid üks isefugune iilgaw liiwa sõmer, mis siin kohal sagedast figineb, aga mis midagi ei maksa.“ Üks Indianer, kes mõne aasta eest Alpool-Kaliwornias kullakaewamise tööl oli olnud, kostis julgeste: „Kuld se on ja kullaks jääb!“ — Se-finane kogemata kullaleidmise awalikuks saamine oli meil wäga wästo meelt; meie mõistfime kohe, et töömehed meie salaotfimisest tuult olid saanud. Eljemine kuulin siis, kuidas üks katwal Kentuki mees salamahhi eemalt meie jälgil oli luurinud, mis meie liiwa sees sibilfime; tema tõttas meie järel otfsima ja leidis ka kohe iilgawaid kullasoomufsid, mis sedamaid teistele näitas. Teisel ommikul sõitsin mina koeo taggast, kogusin ulga töörahwast koku, lasin mitmed riistapund walmistada ja tõttasin teisel pääwal meestega seltsis jälle jõekaldale. Meie jäime jõekaldale õõseks. Kui pisut ommiko walget koiatma tõusis, oli mul juba wiiskümwend meest tööl. Esimest tööd toime-tafime nõnda: mulda ja muda wifati labitadega weike ämbrite ja forwide sisse, siis lopputati kergem mulla kõnts pealt ära otfsiti kiwid seest wälja ja rapputati järeljäänud peenikesed liiwasõmerad purje riide peale päikese paistel kuiwama; siis puhuti pifa putkede läbi liiw riide pealt ära, et raskem kuld aga üksi järele jäi. Nüüd on mul mitmesugused ise-riistapuid kulla pesemise tarbeks walmistatud,

kus juures enam sada inimest igapäaw tööl on, kes priskeste süa saawad ja kolmford wiina pääwas.“

„Nõnda rääkis mulle kapteen Sutter kulla leidmise lugu. Eht kül õhto ligi jõudis, siiski ei olnud meil mahhi pikemalt senna jääda, waid ruttafime kohe edasi rikust andwa jõekalda poole, et õnne saaksime katsuma. Meljandamal Jaani kuu pääwal õhto eel jõudfime jõekaldale, ja läsfime sedamaid tööle; kullajänu ei annud meil puhkamise aega. Igauhel oli weike raud labidas ja pann käes; nõnda astufime jõke, kus wesi sügaw ei olnud, ja akafime kulda kandwat mulda jõest wäljakühweldama. Siis kuiwatafime muda pannide peal tulepaistel ja puhufime mulda üksteise filmi, kunni wiimaks suure rõemuga nägime, et mõni kulla sõmer panni peale jäi. Nõnda olime meie äkitselt õnne jälgile saanud, kus loota wõisime lühikese aea sees rikaks saada. Kohe teisel päwal akafime kõigest wäest tööle ja läts asi meil tük aega wäga hästi toime. Kallist wara wõis igast paigast rohkest leida; aga pääwad näitafid meil kiire töö juures wäga lühikesed, meie ei jõudnud niipaljo kulda koku koguda, kui süda imustas. — Megamööda ehitaime kullapesemise tarbeks ühe riistapuu, mis kätki kutsutakse ja misga kullapuhastamine õlpsamalt figineb, kui käsi tööl. Aga et siin kullamaal kõik tarwitused wäga suures innas seijawad, sellepärast pidime kätki laudade eest 35 rubla õbedat makfima, ja niisama paljo küfis puusep tegemise palka, mis meie

temale ei annud, waib ise omal nõul kätti walmistafime.

Meie olime nüüd esimesed kulla otsijad ja wõisime loota, wäga rikkaks saada, kui lugu pikemalt sedawiisi edasi lähels. Pärast lõppetatud pääwa tööd olime meie enamiste teiste kullaotsijate seltsis õhtul, kus aewiiteks mõnda nalja tehti; iseäranis kentsakas näitas meile Indianeri rahwa tantfime. Ehk küll pääwa töö raske oli ja liikmeid murdis, siiski ei pannud meie seda waewa tähele. Alalisest kumargile seisimisest lähwad reie luud tuimaks ja kangeks, ja käed, mis ühtepuhko wee sees märjad seisawad, lõhlewad palawal päikese paistel, et libedat walo teemad. Uga leitud kasu wasto ei wõinud meie neid ädasi suureks arwata. Edespidi, kui meil juba rohkesti kulda forjatud oli, ei läinud meie pärast lõunat enam tööle, waib jäime puhkama, misteised kullaotsijad nifamoti tegiwad. Küll oli imelik seda kirjut rahwa ulka näha, mis siin üheskoos, otsekui rügement jõealdal laagris oli. Mõningad magasid puie warjul ehk oma wanfrite al, teised telkides ja osmikudes; teised jälle suitsetasid tubakat ja westsid magusat jutu; mõned lappisid ja kohendasid riideid, mõningat istusid tule ääres ja walmistasid endale rooga. Kaa leidsin ma ühe suurema telgi, mis kirikuks, oli ehitatud ja kus sees üks Missiõnär ulga rahwale jutlust tegi.

23mal Jaani kuu pääwal pärast lõunat juhtus mul suur õn töö juures. Mina lükasin praego

muda unnifusse koko, mis kättisese tahsin wisata, kui üks pähtli suurune kulla tomp mino filma puutus, mis üle kaks loodi kaalus. Kullaotsijate seadust mõõda saab leidja omale, mis tema enne mullast leiab, kui muld kätti saab pandud, ja mis raskem kui pool loodi kaalub. Kõik muu leitud kuld saab ühewõrraliselt nii mitmesse osasse jagatud, kui mehi töö on. Meie pere oli seitsme ingeline, sellepärast jagasime pestud kulda seitsme jäo sisse. Meie wõtsime nõuaks, et kuus pääwa iga nädalas tööd tegime ja seiswendamal puhkasime. Mõned teised tegiwad kaa pühapäawal tööd.

Mis meie pääwa tööle leidsime, seda jagasime weel seltsamal õhtul, et igaüks oma osa kätte sai. Iga kullaotsija kannab oma wara alati oma juures, mis temal taskutega laia nahkwoõ sees seisab; seda woõ ei wõtta tema pääwal ega õõsel niude ümbert lahti; sest et rahata õstjaid wäga palju siin ümberringi liikumas on, kes hää melega teise kulla koormad imustawad fergitada. Uga mõõda läks kullaotsijate selts siin kohal wäga paksuks, sest et rahwast igapäaw uest peale tungis, ja mito tarbliko tööriista meil ärrawarastati. Meie pidasime isekestis nõuu, teise kohta siit tül maad eemale minna, kus weel nii palju rahwast koos ei olnud. Uga mida kaugemale meie jõudsime, seda kartlikumaks läks meil lugu. Kulda leidsime meie küllalte, ja oleksime wõinud ülerikkaks saada, kui meil kartust waenlaste pärast ei oleks olnud, kes alati wiltosilma meie wara peale luurisid. Juba oli mito kulla otsija rööwliste kätte oma elo kullaga tüfis müünud. Suur

kulla ahnus tegi inimesi metsaliste sarnatseks, et nemad
 kellestki lugu ei pidanud. Senna juuretulid weel tõbed,
 mis nüüd rohkemalt liikuma akasid ja mõnda meest
 auda lükasid. Minul ei olnud enam lusti kauemine seie
 jääda, waid tõttasin kahe tutawaga seltsis San Brans-
 tsiiskolinna tagasi. Tee peal warastati meil üks obune ja
 suurem osa korjatut kulda ära, nõnda et waewalt nii
 palju üle jäi, misga fewadine wõisime elada; sest ela-
 mine on siin kohal wäga kallis. Tulewal fewadel loodan
 mina aegsaSte jälle tööle minna, ja tahan siis paremine
 oolt kanda, et leitud wara teistele omaks ei saa."

Siin lõppetame meie kullaotsija jutu, ja soowime,
 et mõni lugeja sellest märkama akaks, kuidas rifus ini-
 mest õnelikuks ei jõua teha, aga raha ahnus sigitab üle-
 kohut ja teeb inimesi mõrtsukaks ja wargaks. Mida enam
 meil wana mammonat koko on pandud, seda suuremaks
 tõuseb ahnus ja kustutab kõik paremad igatsenised meie
 südamest; sellepärast on Dnnistegija tähendamise sõna
 niisama osaw kui tõsine, mis ütleb: Olysamalt wõib
 üks Kameel nõela silmast läbi minna, kui üks rikas õn-
 faks saada. Tahame siis selle eest Sumalat tänada, et
 meie maa põrmu sees aga üksnes wilja iwad signewad,
 mis igapäawaseks päätoiduseks ulatawad, aga kaa selle
 suure õnne eest peame taewa Issale tänu andma, et
 Tema arm meile tugewat ülemat walitsust annud, kelle
 warjo al igamees, olgo waene ehk rikas, raholikult wõib
 elada, ja kellelgi tarwis ei ole, oma wara nahkwöö sees
 dõd ja pääwad niude ümber kanda, mis muido koke
 rööwliid ärariisufsid, ja raha peremees weel õnneks peab
 kiitma, kui rahaga elo ühestükis temal otsa ei saanud.